

ZAKON O VARSTVU POTROŠNIKOV MED (LAHKO RAZUMLJIVIM) JEZIKOM, POLITIKO IN PRAVOM

Mojca Stritar

Filozofska fakulteta, Ljubljana

UDK 811.163.6'276.6:34:81'272

Zaradi uskladitve z evropsko zakonodajo je moral biti izraz »slovenski jezik« pri označevanju in oglaševanju izdelkov v Zakonu o varstvu potrošnikov nadomeščen z »lahko razumljivim jezikom«. To je v Državnem zboru vzbudilo razprave, v katerih so se pokazala temeljna jezikovna stališča slovenskih strank, pa tudi odstopanja od njih, povezana predvsem s položajem v vladi oziroma opoziciji. V drugem delu prispevka so prikazana stališča evropskega in slovenskega sodstva o tem, kakšen oziroma kateri jezik je za potrošnika lahko razumljiv.

usklajevanje z EU, lahko razumljiv jezik, politične stranke, jezikovna ideologija, sodna praksa

In order to harmonise the Slovene Consumer Protection Act with EU legislation, the term »Slovene language« had to be replaced with »easily understandable language« when referring to product labelling and advertising. A series of debates in the Slovene National Assembly was thus initiated demonstrating the language attitudes of Slovene political parties as well as deviations from them, mostly related to their (non-)governmental role. Finally, the attitudes of European and Slovene courts regarding »easily understandable language« are described.

EU harmonisation, easily understandable language, political parties, language ideology, case law

1 Uvod

Kaj pomeni »lahko razumljiv jezik« in kako naj se o njem sploh vprašamo – *kakšen* ali *kateri* je? V tem prispevku bomo pustili ob strani jezikoslovne definicije razumljivosti (prim. Ferbežar 2010) in se ozrli na politično področje, kjer številni zakoni in drugi uradni predpisi vključujejo zahtevo po razumljivem informiranju, ne da bi ga tudi dejansko opredeljevali (Ferbežar, Stabej 2009: 141). Razprave o tem so se zgostile ob spreminjanju Zakona o varstvu potrošnikov (v nadaljevanju ZVPot), ki je izpostavilo tudi druga jezikovna vprašanja.

Spremembam zakona je botrovalo načelo Evropske unije o prostem pretoku blaga,

vzpostavljeno leta 1957 v 28.–30. členu Pogodbe o ustanovitvi Evropske gospodarske skupnosti.¹ Abstraktne formulacije, ki med državami članicami prepovedujejo količinske omejitve pri uvozu oz. izvozu in vse ukrepe z enakim učinkom, samovoljno diskriminacijo ali prikrito omejevanje trgovine, se na videz sicer ne nanašajo na jezik, toda po učinku naj bi bilo prepovedanemu omejevanju enako tudi predpisovanje rabe točno določenega jezika. Zato je bila zahteva o rabi slovenskega jezika pri označevanju in oglaševanju izdelkov v ZVPot neustrezna.² Namesto tega je moral biti v skladu s 14. členom direktive Sveta EU 79/112³ uporabljen izraz »lahko razumljiv jezik«.

¹ Prim. <http://eur-lex.europa.eu/sl/treaties/dat/11957E/word/11957E.doc>; pozneje so bili ti členi preneseni v 34.–36. člen Pogodbe o delovanju Evropske unije, prim. <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2010:083:0047:0200:SL:PDF>.

Usklajevanje ZVPot z zahtevami EU je v Državnem zboru trajalo štiri leta, v parlamentarnih razpravah pa so se pokazala tako načelna stališča strank glede jezikov kot odvisnost slovenske politike od širšega evropskega konteksta. Zanimiv del debat je bil posvečen tudi razlagi tega, kaj je »lahko razumljiv jezik«. To vprašanje še zdaleč ni zanemarljivo, saj ima vsak v zakonodaji uporabljeni pojem ekonomske in pravne implikacije, ki ne ostanejo samo znotraj ideološko zaznamovane politike. Ker pa naj bi o tem v praksi presojalo sodišče, analizi parlamentarnih razprav sledi oris relevantnih pravnih stališč, izoblikovanih skozi evropsko in slovensko sodno prakso.

2 Zakon o varstvu potrošnikov

Ob vstopu Slovenije v EU je bilo treba popraviti 2. in 12. člen Zakona o varstvu potrošnikov, vključena na pobudo Stalne delovne skupine strokovnjakov za obravnavanje vprašanj s področja jezikovnega načrtovanja in jezikovne politike (Stabej 2001: 38):

2. člen: S potrošniki je podjetje dolžno poslovati v slovenskem jeziku in pri tem v pisnih sporočilih uporabljati celotno ime svoje firme in sedež. [...]

12. člen: [...] Oglaševalska sporočila morajo biti v slovenskem jeziku, razen če z drugim predpisom ni drugače določeno.⁴

2.1 Neuspešno usklajevanje in jezika narodnih skupnosti

V prvem poskusu usklajevanja na seji 22. aprila 2004 je predstavnike vlade, ki so opozorili na obvezno rabo izraza »lahko razumljiv jezik« v 2. členu zaradi uskladitve z evropsko zakonodajo, podprla samo vladna LDS.⁵ Njena koalicijska partnerica SD je

izraz zavrnila kot raztegljiv in premalo določen, strinjala pa se je z možnostjo uporabe tujih besed ali jezikov pri označevanju izdelkov. Vsi ostali so bili proti spremembi; SDS in SNS sta izrazili strah pred tujimi besedami v slovenščini in zahtevali resnejšo zaščito potrošnika ter jezika, NSi pa je trdila, da pri tem ne gre za zahtevo EU. Predlagana sprememba zakona je bila zavrnjena.

Vlada je želela spremeniti tudi 12. člen, po katerem bi bila v oglaševanju dovoljena raba tujih jezikov kot del celostne podobe podjetja. Prav z argumentoma celostne podobe in zaupanja v samoregulacijo trga so to podprle vse vladne stranke (LDS, SD, DeSUS, SMS), zato je bil predlog sprejet kljub nasprotovanju opozicijskih SNS in NSi, ki sta se bali vdora tujih besed in jezikov.

Glavne spremembe v sprejeti drugi različici ZVPot so bile obvezna raba jezikov narodnih skupnosti na dvojezičnih območjih, možnost rabe tujih jezikov pri oglaševanju ter možnost rabe simbolov in slik pri označevanju, prav tako vključena na pobudo EU (prim. poglavje 3.1). Zakon torej še vedno ni bil usklajen z EU:

2. člen: (1) Podjetje mora s potrošniki poslovati v slovenskem jeziku, na območjih, kjer avtohtono živita italijanska ali madžarska narodna skupnost, pa tudi v jeziku narodne skupnosti. [...] Pri označevanju izdelkov mora potrošniku v slovenskem jeziku posredovati potrebne informacije glede značilnosti, prodajnih pogojev, uporabe in namembnosti izdelka. Pri tem lahko uporablja tudi splošno razumljive simbole in slike.

12. člen: (2) Oglaševalska sporočila morajo biti v slovenskem jeziku, na območjih, kjer avtohtono živita italijanska ali madžarska narodna skupnost, pa so lahko v jeziku narodne skupnosti. Posamezne besede ali krajše besedne

² Zahteva je bila ponovljena v Zakonu o javni rabi slovenščine (Uradni list RS, št. 8/2010), ki pa v tem prispevku ni obravnavan.

³ Prim. <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31979L0112:EN:HTML>.

⁴ Zakon o varstvu potrošnikov, 29. 1. 2003, Uradni list RS, št. 14/2003 (podčrtala M. S.).

⁵ Kljub razlikam med posameznimi poslanci so v prispevku stranke razumljene kot razporejene kot razporejene, saj se tudi poslanci ves čas zavedajo svoje vloge v večji skupini in zavestno nastopajo kot predstavniki strank (van Dijk 2004: 357).

zveze v tujem jeziku, ki so zaradi običajne uporabe razumljive večini potrošnikov, se lahko uporabljajo, če predstavljajo sestavni del celostne podobe.⁶

Vključitev jezikov narodnih skupnosti v ZVPot je privedla do zastranitve, v kateri se je razkril negativni odnos SNS do italijanske in madžarske manjšine (prim. Stritar 2009: 355). Zaradi omejevanja svobodne gospodarske pobude in neenakopravnega položaja, v katerega naj bi spremenjeni 2. člen postavljala slovenska podjetja, sta Petrol in Mercator na Ustavno sodišče poslala vprašanje o njegovi ustavnosti. Sodišče je presodilo, da člen ni v neskladju z Ustavo,⁷ medtem pa je SNS, ki je člen ob sprejemanju sicer podprla, pripravila predlog spremembe ZVPot, po katerem bi bilo dvojezično poslovanje stvar izbire podjetja. Na seji Državnega zbora 23. junija 2006 ga je utemeljila z omogočanjem razvoja vsem delom države in z nižanjem stroškov za podjetja. Predlog so soglasno zavrnile vse ostale stranke.

Nekoliko nepričakovano glede na liberalno usmerjenost, ki je običajno povezana z zavzemanjem za pravice manjšin (Stritar 2009: 355), je podoben amandma k ZVPot, kot ga je predlagala nacionalistična SNS, leto kasneje vložila novoustanovljena poslanska skupina ZARES. Predlog je bil zavrnjen že na Odboru za gospodarstvo 29. novembra 2007.

2.2 Končna uskladitev

Po nekaj opozorilih Evropske komisije je bil ZVPot dejansko usklajen z EU na seji 13. in 17. decembra 2007. Takrat je konservativna vlada zagovarjala zahteve Unije, pri tem pa se je sklicevala na podobne argumente kot njena liberalna predhodnica: države članice morajo spoštovati smernice EU, sicer lahko Evropska komisija proti Sloveniji sproži predsodni postopek (Predlog Zakona o spremembah in dopolnitvah ZVPot 2007: 2–3). Zaradi drugačne sestave vlade so bile vloge na seji ravno nasprotno kot leta 2004.

Koalicijske konservativne stranke, celo NSi, so predlog podprle brez polemiziranja, opozicijske liberalne stranke pa so mu nasprotovale. SD je v strahu pred označevanjem izdelkov v drugih slovanskih jezikih napovedala razveljavitev člena na Ustavnem sodišču. Izraz bi bilo treba razumeti kvalitativno kot »tak, da zna tudi tisti, ki neke večine nima, uporabiti predmet« (SD). V nasprotju s prejšnjimi razpravami je SD zdaj dvomila v EU, kajti sodbe Evropskega sodišča naj ne bi temeljile na evropski zakonodaji, ampak naj bi jo želele spreminjati.

Drugo, še vedno sporno vprašanje je bilo dvojezično označevanje izdelkov na dvojezičnih območjih. Podprli so ga LDS, SD in predstavnik narodnih skupnosti, na nasprotni strani pa sta bili NSi in SNS. Po mnenju NSi naj bi pripadniki manjšin tako ali tako znali slovensko, zato naj bi zadostoval »lahko razumljiv jezik«, SNS pa je zahtevala prehodno določbo, s katero bi omenjeni člen začel veljati dan po tem, ko bi Italija in Madžarska sprejeli enako za Slovence.

V glasovanju so bili vladni predlogi sprejeti, zakon je bil končno usklajen z EU, uzakonjeno pa je ostalo tudi dvojezično poslovanje:

2. člen: (1) Podjetje mora s potrošniki poslovati v slovenskem jeziku, na območjih, kjer avtohtono živita italijanska ali madžarska narodna skupnost, pa tudi v jeziku narodne skupnosti. [...] Pri označevanju izdelkov mora potrošniku posredovati potrebne informacije glede značilnosti, prodajnih pogojev, uporabe in namembnosti izdelka. Te informacije morajo biti v jeziku, ki je potrošnikom na območju Republike Slovenije lahko razumljiv. Namesto besednega jezika lahko podjetje pri označevanju izdelkov uporablja tudi splošno razumljive simbole in slike.

(2) Procese poslovanja, v katerih mora podjetje na območjih, kjer avtohtono živita italijanska ali madžarska narodna skupnost, uporabljati tudi jezik narodne skupnosti,

⁶ Zakon o varstvu potrošnikov, 17. 6. 2004, Uradni list RS, št. 98/2004 (podčrtala M. S.).

⁷ Odločitev U-I-218/04-31, 20. april 2006.

podrobneje določi minister, pristojen za gospodarstvo.

12. člen: (2) Ogllaševalska sporočila morajo biti v jeziku, ki je potrošnikom na območju Republike Slovenije lahko razumljiv.⁸

Jezikovna stališča slovenskih strank ob sprejemanju ZVPot so se torej načeloma skladala z njihovo splošno jezikovno ideologijo (prim. Stritar 2009: 354–356). Liberalne (LDS, SD, SMS) so bile bolj odprte do tujih jezikov – že v prvem poskusu usklajevanja so se strinjale z njihovo rabo pri oglaševanju – konservativne (NSi, SNS) so bolj težile k zaščiti slovenščine in ohranjanju njene čistosti, za najradikalnejšo SNS pa je bil značilen negativen odnos do manjšin. Tudi »lahko razumljiv jezik« so predstavniki strank razumeli različno. Tiste, ki so mu nasprotovali, je skrbelo, da bo pomenil angleščino, nemščino, francoščino (LDS), jezike drugih slovanskih narodov (SD) ali celo kateregakoli od uradnih jezikov EU (SDS, NSi). SD je zagovarjala kvalitativno interpretacijo,⁹ vlada pa je trdila, da bo o tem v primeru spora presojala tržna inšpekcija (Predlog Zakona o spremembah in dopolnitvah ZVPot 2007: 20).

Še zanimivejša od temeljnih mnenj strank so bila odstopanja od njih, npr. prej omenjeni predlog sicer liberalnega ZARES-a, ki omejuje pravice manjšin, ali skoraj popolna odsotnost SLS v razpravah, čeprav je v njenih programih jezik pomembna tematika (Stritar 2009: 354). Očitna je bila tudi vloga položaja moči in popuščanja evropskim zahtevam (prim. Beach 2005), saj so ne glede na siceršnjo jezikovno ideologijo vladne stranke zagovarjale zahteve EU, medtem ko si je opozicija prizadevala za podporo tradicionalneje pojmovanim nacionalnim interesom. Tako je NSi leta 2004 nasprotovala

spremembam in dvomila o avtoriteti EU, ko jih je leta 2007 podprla, pa se je o vlogi EU spraševala opozicijska SD. Kar je bilo izrečeno v Državnem zboru, je bila torej bolj ali manj le predstava za javnost in priložnost za pridobivanje politične podpore. Dejansko pomembno je bilo to, kar je bilo storjeno, in v novem nadnacionalnem okvirju je bilo to odvisno predvsem od Evropske unije.

3 Sodišča in »lahko razumljiv jezik«

Vlada se je v razpravah ob ZVPot sklicevala na tržno inšpekcijo kot avtoriteto, ki ocenjuje razumljivost jezika. Dejansko pa se Tržni inšpektorat, ki stalno ali občasno nadzira označevanje določenih kategorij izdelkov, s tem ukvarja sporadično. V zadnjih štirih letih so bile ugotovljene nepravilnosti pri nedosledno prevedenih ali tujejezičnih navodilih za uporabo, opozorilih na izdelkih in drugih oznakah. Njihov delež se spreminja med kategorijami in skozi leta – npr. od 10 % izdelkov v kategoriji tekstila in obutve do 68 % pri osebni opremi za zagotavljanje vidljivosti – vendar na podlagi dostopnih podatkov ni bilo zaznati spremenjenega števila kršitev po sprejetju novega ZVPot. Leta 2010 so bili 3 % kršitev na podlagi njegovega 2. člena, od tega je v enem primeru šlo za nedosledno rabo slovenščine pri poslovanju s potrošniki (Poslovno poročilo Tržnega inšpektorata 2008: 54–68; Poslovno poročilo Tržnega inšpektorata 2009: 33–56; Poslovno poročilo Tržnega inšpektorata 2010: 22–56; Poslovno poročilo Tržnega inšpektorata 2011: 20–88). Ker naj bi na Tržnem inšpektoratu o neustrezni razumljivosti jezika presojali za vsak primer posebej brez vnaprej določenih kriterijev,¹⁰ se je za tozadevna pojasnila treba ozreti še širše, v (nad)nacionalno sodno prakso.

⁸ Zakon o varstvu potrošnikov, 13. 2. 2008, Uradni list RS, št. 126/2007 (podčrtala M. S.). 13. 11. 2009 je bila objavljena še ena verzija zakona, vendar 2. in 12. člen nista bila več spremenjena.

⁹ Podobna je bila utemeljitev Ministrstva za kulturo ob spreminjanju Zakona o javni rabi slovenščine, v katerem je bil uporabljen izraz »zlahka razumljiv jezik« za jezik, ki ga je potrošniku »ob njegovi normalni motiviranosti mogoče brez naprezanja in drugih težav hitro in pravilno dojemati brez oddrugodne pomoči« (Predlog Zakona o spremembah in dopolnitvah ZJRS 2009: 9).

3.1 Sodišče EU

Tudi evropska zakonodaja ne opredeljuje, kaj je »lahko razumljiv jezik«, in presojanje prepušča Sodišču EU kot pravni avtoriteti Unije. Skozi njegovo sodno prakso, v kateri se je ukvarjalo s primeri, kot je prodaja pijač z angleškimi oznakami v francoskem supermarketu, se je o tem oblikovalo nekaj smernic.¹¹

Čeprav je jezik določene jezikovne regije po mnenju Sodišča EU tisti, ki je tam najbolj razumljiv, država članica ne sme zahtevati izključne rabe svojega uradnega jezika.¹² Izraz »lahko razumljiv jezik« naj bi predvsem zagotavljal, da potrošniki dobijo informacije, in naj ne bi bil nujno enak uradnemu jeziku države članice ali jeziku regije.

Razumljivost jezika naj bi za vsak primer posebej ocenjevala sodišča držav članic – tako je nizozemsko ocenilo, da je flamski izraz »appelmoes« podoben nemškemu »Apfelmus« in zato razumljiv, v Franciji so oprostil trgovca, ki je izdelke označeval samo v angleščini kot »hamburger, cheeseburger, coffee drink«, v Belgiji pa so razsodili, da sta si nemščina in flamščina dovolj podobni, da sta lahko razumljivi (Creech 2005: 78–79). Sodišče EU je pri tem predlagalo upoštevanje različnih dejavnikov, kot so podobnost besed v različnih jezikih, široko poznavanje več kot enega jezika med prebivalstvom in posebne okoliščine, npr. obsežna oglaševalska kampanja ali široka distribucija proizvoda. Lahki razumljivosti je dodalo še en pogoj, nacionalna zakonodaja ne sme izključevati možnosti

rabe drugih izrazil, kot so znaki, simboli in piktogrami.

Konkretnije je o razumljivosti tujih jezikov v državah članicah presojalo Sodišče prve stopnje oziroma Splošno sodišče Evropske unije.¹³ Sicer je šlo za drugačne okoliščine, namreč za registracijo imen podjetij ali blagovnih znamk, zato je ocenjevalo običajnost rabe določenih besed oziroma besednih zvez, ne pa razumljivosti daljših besedil. Kljub temu so povedne ocene, da naj bi večina francoskih potrošnikov zaradi običajne uporabe na nogometnem področju poznala angleški izraz »hooligan« oziroma s francosko ortografijo zapisanega »houligan«. Znanje angleščine v Italiji naj bi bilo na nivoju srednje šole, zato naj bi bila italijanskim potrošnikom znana beseda »bridge«. Avstrijski potrošniki pa naj ne bi nujno poznali angleške besede »rods« in naj bi jo zato izgovarjali po nemško, saj prepoznavanje tujega porekla besede še ne zagotavlja pravnega izgovora.

3.2 Slovensko sodišče

Podobno kot na Sodišču EU največ vpregleda v stališča slovenskega sodstva o razumljivosti jezikov dajejo sodbe o intelektualni lastnini oziroma registraciji imen podjetij ali blagovnih znamk.¹⁴ Upravno sodišče je doslej ugotovilo,¹⁵ da je pogovorni jezik za povprečnega potrošnika slovenščina, v kateri besede tudi prebere. Poleg tega naj bi obvladal vsaj osnove v Sloveniji zelo prisotnega angleškega jezika, zato naj bi razumel

¹⁰ Inšpektor Tržnega inšpektorata v telefonskem pogovoru 19. aprila 2011.

¹¹ Relevantne so predvsem zadeve C-369/89, Piageme I, C-85/94, Piageme II, C-385/96, Goerres, C-33/97, Colim, C-366/98, Geffroy, prim. <http://eur-lex.europa.eu>.

¹² Kot odziv na zadevo Piageme je Svet EU direktivo 79/112 dopolnil z direktivama 97/4 oz. 2000/13, po katerih lahko država članica pri označevanju izdelkov določi obvezno uporabo enega ali več uradnih jezikov EU, vendar ob tem ne sme prepovedati označb v več jezikih. Ob sprejemanju ZVPot se na to v Državnem zboru niso sklicevali.

¹³ Gre za zadeve T-57/03, T-194/03 in T-423/04, prim. <http://eur-lex.europa.eu>.

¹⁴ Pravna podlaga zanje sicer ni ZVPot, pač pa 43. člen Zakona o industrijski lastnini, Uradni list Republike Slovenije, št. 51/2006.

¹⁵ Med relevantnimi so bile zadeve U 527/2000, I Up 849/2002, U 1245/2003, I Up 1190/2004, U 1631/2006, U 2661/2007, U 1656/2008, I U 681/2009, I U 1087/2009, I U 2002/2009 in I U 2161/2009, prim. http://www.sodisce.si/znanje/sodna_praksa/iskalnik_po_bazah/.

besedne zveze »door to door«, »test it« in »advanced medicine for pain«, ne pa tudi »cider«, saj naj jabolčnik kot vrsta alkoholne pijače ne bi bil tako prisoten na slovenskem trgu. O drugih jezikih je sodišče menilo samo, da potrošnik ne razume italijanskega »domani«. Razveseljivo pa je, da razumljivosti ni presojalo zgolj na podlagi nedoločenega jezikovnega občutka, temveč se je sklicevalo na različne vire – SSKJ, specializirane slovarje in leksikone, pa tudi spletne iskalnike, predvsem Google – in s tem torej dejansko jezikovno rabo. Navajalo je pojavljanje v tisku, zakonodaji in pogovornem jeziku, vendar zadnjega ni podrobneje utemeljilo. V dveh zadevah so stranke v postopku izvedle anketo, toda po mnenju sodišča anketa o izrazu »TELEKOM« ni bila ustrezno zasnovana in specifičnosti izraza ni potrdila.

Glede razumljivosti tujih jezikov so mnenja slovenskega sodišča torej primerljiva z evropskimi, v doslej edini relevantni zadevi, ki je bila izrecno povezana z zaščito potrošnika, pa sta bili tako Upravno kot Vrhovno sodišče konservativnejši.¹⁶ Slikovni del sicer slovenskih navodil za uporabo telefonskega aparata se je skliceval na originalno angleško besedilo, kar pa naj bi bilo za povprečnega potrošnika nerazumljivo ne glede na zgoraj navedene ugotovitve o dobrem znanju angleščine.

4 Zaključek

Za tradicionalno zaščitniški pogled na slovenščino kot nedotakljivi temelj nacionalne identitete je bila zamenjava »slovenskega« s splošnejšim »lahko razumljivim jezikom« precej boleča, vendar se je usklajevanje Zakona o varstvu potrošnikov v Državnem zboru pokazalo predvsem kot sredstvo za politična preigravanja, medtem ko se je za končno odločitev zdelo, da je tako ali tako že od začetka odvisna od volje Evropske komisije.

Sprememba je bila manj usodna, kot so nakazovali nekateri katastrofični nastopi slovenskih poslancev. K temu je verjetno pripomogel tudi tozadevno jasneje formulirani Zakon o javni rabi slovenščine (prim. opomba 9). Tržna inšpekcija po sprejetju popravljenega, po mnenju nekaterih ohlapnejšega ZVPot ni zaznala povečanega števila kršitev, in čeprav je sodišče večkrat ugotovilo, da so tuji jeziki oziroma angleščina slovenskim potrošnikom razumljivi, je v primeru varstva potrošnikov vztrajalo pri rabi slovenščine. Tako lahko zaključimo, da je bila debatam navkljub uskladitev razmeroma zadovoljiva za obe vpleteni strani: slovenska zakonodaja s področja varstva potrošnikov ustreza evropski, slovenščini pa na tem področju ne glede na drugačno zakonsko dikcijo ob trenutni inšpekcijski in sodni zaščiti ne grozi posebna nevarnost.

Po pregledu političnih in pravnih mnenj ne moremo enoznačno opredeliti »lahko razumljivega jezika«. Toda izkušnje sodstva, ki je o njem do zdaj presojalo izključno v povezavi s tujimi jeziki, ne pa s slovenščino, kažejo, da lahko popravimo vsaj uvodoma zastavljeno vprašanje, ki se mora tako glasiti: *kateri jezik je za slovenskega potrošnika lahko razumljiv? Kakšno slovenščino dejansko sploh razume, pa seveda ostaja odprto vprašanje.*

Literatura

- BEACH, Derek, 2005: Why governments comply: An integrative compliance model that bridges the gap between instrumental and normative models of compliance. *Journal of European Public Policy* 12/1. 113–142.
- CREECH, Richard L., 2005: *Law and Language in the European Union: The Paradox of a Babel »United in Diversity«*. Groningen: Europa Law Publishing.
- van DIJK, Teun. A., 2004: Text and context of parliamentary debates. Paul Bayley (ur.): *Cross-Cultural Perspectives on Parliamentary Discourse*. Amsterdam, Philadelphia: John Benjamins Publishing Company. 340–372.

¹⁶ Zadeva I Up 560/2003, prim. http://www.sodisce.si/znanje/sodna_praksa/vrhovno_sodisce_rs/20892/.

- FERBEŽAR, Ina, 2010: Neznosna samoumevnost razumljivosti. Irena Novak Popov (ur.): *Vloge središča: Konvergenca regij in kultur*. Ljubljana: Zveza društev Slavistično društvo Slovenije. 57–70.
- FERBEŽAR, Ina, STABEJ, Marko, 2009: Razumljivost v slovenski pravni normi. Marko Stabej (ur.): *Infrastruktura slovenščine in slovenistike. Obdobja 28*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete. 137–143.
- Poslovno poročilo Tržnega inšpektorata Republike Slovenije za leto 2007*. Ljubljana. 2008.
- Poslovno poročilo Tržnega inšpektorata Republike Slovenije za leto 2008*. Ljubljana. 2009.
- Poslovno poročilo Tržnega inšpektorata Republike Slovenije za leto 2009*. Ljubljana. 2010.
- Poslovno poročilo Tržnega inšpektorata Republike Slovenije za leto 2010*. Ljubljana. 2011.
- Predlog Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o varstvu potrošnikov. *Poročevalec Državnega zbora Republike Slovenije* 33/105. 2007.
- Predlog Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o javni rabi slovenščine. *Poročevalec Državnega zbora Republike Slovenije* 35/138. 2009.
- STABEJ, Marko, 2001: Institucionalizacija jezikovne politike v državnih organih Republike Slovenije. *Prvo slovensko-hrvaško slavistično srečanje / Prvi hrvatsko-slovenski slavistički skup*. Ljubljana: Oddelek za slovanske jezike in književnosti Filozofske fakultete. 33–42.
- STRITAR, Mojca, 2009: Slovenščina in drugi jeziki – vrednota ali grožnja? Programi slovenskih parlamentarnih strank 2008. Marko Stabej (ur.): *Infrastruktura slovenščine in slovenistike. Obdobja 28*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete. 353–358.